

**ПРАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ**

**ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОГО
РОЗВИТКУ ТА УПРАВЛІННЯ «ДЕМОС»
при НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО»**

**ЛЬВІВСЬКИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ

*Матеріали доповідей Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(м. Львів, 06 червня 2019 р.)*

Львів
2019

Теорія і практика управління в умовах суспільних викликів і трансформацій : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (06 червня 2019 р.). Львів : Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. 162 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (протокол № 01/19/20 від 30 серпня 2019 р.)

У збірнику представлені матеріали доповідей конференції, присвяченій проблемам теорії і практики управління в умовах суспільних трансформацій в Україні та світі. Досліджуються психологічний, соціокультурний, економічний контексти суспільних трансформацій у глобальному, національному та особистісному вимірах. Особлива увага зосереджена на проблемах соціалізації особистості та міграції як чинниках суспільних трансформацій та формування нового глобального світу.

Редакційна колегія:

<i>Лелик Л.І.</i>	директор Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
<i>Садова У.Я.</i>	професор кафедри теоретичної та прикладної економіки НУ «Львівська політехніка», керівник Науково-дослідного центру «Демос» НУ «Львівська політехніка»
<i>Данилюк Л.Г.</i>	завідувач кафедри менеджменту організацій, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
<i>Гринькевич В.М.</i>	доцент кафедри менеджменту організацій, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
<i>Мединська Т.В.</i>	доцент кафедри фінансів, кредиту та страхування, Львівський торговельно-економічний університет
<i>Дмишко О.С.</i>	завідувач кафедри психології, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
<i>Магас Н.В.</i>	завідувач кафедри економіки та підприємництва, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
<i>Яворська В.Г.</i>	завідувач кафедри права, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Комп'ютерний макет	фахівець кафедри менеджменту організацій Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП» Попович Т.О.
--------------------	--

- © Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019
- © ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2019
- © Центр досліджень соціально-демографічного розвитку та управління «Демос», 2019
- © Львівський торговельно-економічний університет, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ І ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ. УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ПРОЦЕСАМИ В СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ.	6
Гринькевич О.С., Лелик Л.І., Гринькевич В.М. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ І СТАТИСТИКИ	7
Дмишко О.С., Шайнога О.В. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ ІЗ СИНДРОМОМ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ	11
Зошій І.В., Бобанич А.А. ДОСЛІДЖЕННЯ АГРЕСИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	18
Зошій І.В., Гасій Г.М. ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ	21
Зошій І.В., Кузьмич Н.М. РОЛЬ ПСИХОЛОГА ЩОДО СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	25
Зошій І.В., Собчук Ю.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА З ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ КОЛЕКТИВУ	28
Компанович М.С., Голоскокова А.Д. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІЗНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ОДИНОКОСТІ	32
Ляхович І.М., Соколова О.С. ГЕНЕЗИС НЕВРОТИЧНИХ РОЗЛАДІВ	36
Петринич О.Г., Мартинюк О.В. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЛАНУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ТРЕНІНГУ	40
Юськів Б.М., Пляшко О.С. КУЛЬТУРНО-КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ: СУСПІЛЬНИЙ КОНЦЕПТ	44
СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ СИСТЕМАМИ НА МІКРО-, МЕЗО- І МАКРОРІВНЯХ. БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ	49
Васильців Т.Г., Зайченко В.В. АСПЕКТИ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ	50
Вдовин М.Л., Панченко К.А. АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РЕГІОНУ	53
Вихопень В.В., Мединська Т.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	56
Вільчинська О.М. ФІНАНСОВА АНАЛІТИКА В РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ: ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ	58
Іванюк У.В. ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ СУЧАСНОГО	62

КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Іванюк У.В., Машталяр Ж.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	65
Квак С.А. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС	67
Лещух І.В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ВЕЛИКИХ МІСТ УКРАЇНИ	70
Магас Н.В., Беніс С.В. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	74
Магас Н.В., Гребінь Л.М. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	76
Магас Н.В., Попівняк М.В. МЕТОДИКА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЗИЧАЛЬНИКА	79
Мединська Т.В., Лозинська О.І. МЕХАНІЗМИ ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ТА ОНШОРНИХ ЗОН З МЕТОЮ ПОДАТКОВОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ	82
Оліховська М.В., Петрик О.І., Романенко В.О. МЕНЕДЖМЕНТ АГРАРНОГО ТУРИЗМУ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ АГРОТУРИСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	85
Парфенюк Є.І. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	88
Пелех О.Б. АНАЛІЗ СЕКТОРАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	91
Пилип'як Р.М., Сітко М.Т., Мединська Т.В. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ВИНИКНЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ	95
Савка Ю., Савка Л., Чабанюк О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА, СТРУКТУРА ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ГОТЕЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ	98
Чабанюк О.М., Кузьмінська К.І. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ	100
Чабанюк О.М., Полянська О.А. ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОБУДОВА ГОТЕЛЮ ТА ЇЇ ПРИНЦИПИ	102
Чорний О.М., Мединська Т.В. ПОДАТКОВИЙ БОРГ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	104
Чуй І.Р., Пилип'як Р.М., Гаврилюк О.О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРУКТУРА ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	107
Школа В.О., Чуй І.Р. СУЧАСНІ ПОДАТКОВІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	110
Штець Т.Ф. ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СЕКТОРА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	113
Яворська В.Г. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ	116

СЕКЦІЯ 3. МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ І СВІТІ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ. СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА, АНАЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ	118
Бараняк І.Є. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІГРАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ДЕМОГРАФІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	119
Бачинська М.В. ТЕНДЕНЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	122
Біль М.М., Гринчишин І.М. ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СПРОМОЖНОСТІ	124
Гринькевич О.С., Кубішин Т.З., Данилюк Л.Г. КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ: ПРИКЛАДИ УСПІШНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	128
Levytska O.O., Bidak V.Ya., Kolosinska M.I. INDICATORS OF MIGRATION ACTIVITY OF THE POPULATION: MONITORING AND GOVERNANCE	133
Марець О.Р. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ R У ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА АНАЛІТИЦІ ДАНИХ	136
Мульська О.П. НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ ТА МІГРАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: УМОВИ БАЛАНСУВАННЯ	141
Риндзак О.Т. ДЕМОГРАФІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	145
Садова У.Я. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	148
Степура А.Л. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ	152
Степура Т.М. ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	154
Теслюк Р.Т. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СТІЙКОСТІ РЕГІОНУ	158

інструкції до конкретних вправ; тестові запитання з варіантами відповідей; робочі зошити; опитувальники та анкети; розгорнуті інформаційні тексти.

Кожен з цих варіантів має свої переваги та недоліки. Обрання того чи іншого варіанта побудови друкованих матеріалів залежить від потреби тренера та замовників.

Посібники складаються з кількох варіантів друкованих матеріалів. Передбачається, що слід ознайомитися з ними до чи після тренінгу. Посібник дають учасникам переважно в перший день тренінгу. Він містить усі потрібні друковані матеріали.

Тренер сподівається, що учасники на перервах, увечері зможуть самостійно ознайомитися з інформаційними матеріалами, виконати ті вправи, які не встигли зробити раніше. Частіше учасники не передивляються посібник, позаяк переконані, що можуть зробити це після закінчення тренінгу. Тому інколи буває корисніше видавати групі друковані матеріали саме тоді, коли вони потрібні для кожної вправи.

Отже, кожен тренінг складається із трьох частин: вступної, основної та заключної. Увага тренера має бути зосереджена не лише на дидактичних завданнях, а на особливостях динаміки групи. Режим роботи тренінгу можна організувати за двома різними принциповими схемами: «марафон» або довгострокові групи. Важлива увага приділяється приміщенню та обладнанню, посібникам та друкованим матеріалам тощо.

Література

1. Бакли Р., Кейпл Дж. Теория и практика тренинга. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 352 с.

2. Вачков И. В., Дерябло С. Д. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъективного подхода к групповой работе : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Речь, 2004. 272 с.

3. Зайцева Т. В. Теория психологического тренинга. Психологический тренинг как инструментальное действие. Санкт-Петербург : Речь, Москва : Смысл, 2002. 80 с.

4. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 192 с.

5. Ситников А. П. Акмеологический тренинг: Теория. Методика. Психология. Москва : Технологическая школа бизнеса, 1996. 428 с.

Б.М. Юськів,

*д.п.н., професор, професор кафедри економічної кібернетики
Рівненського державного гуманітарного університету*

О.С. Пляшко,

*к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики
Рівненського державного гуманітарного університету*

КУЛЬТУРНО-КРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ: СУСПІЛЬНИЙ КОНЦЕПТ

У сучасній економіці істото змінюються галузеві пріоритети. Ті види діяльності, які донедавна належали до «вторинного сектору економіки», сьогодні формують креативну галузь і стають провідними бюджетоутворюючими секторами національних економік. І хоча подібна переорієнтація більшою мірою є наслідком технологічних

змін, пов'язаних із появою і використанням нових знань, проте вона була б неможливою без усвідомлення цінності людини як продуцента та споживача новацій. Розкриття й розвиток творчих здібностей людей, їхнього культурного, творчого та креативного потенціалу, з одного боку, і задоволення соціальних потреб, з іншого, є соціокультурними передумовами становлення та розвитку економіки нового типу, орієнтованої на людей і для людей.

Взявши за основу пропоновану ЮНЕСКО структуру креативних індустрій [1], нами сформовано перелік показників (індикаторів) для оцінки культурно-креативного потенціалу регіонів Польщі та України. Інформаційну основу дослідження становлять офіційні дані статистичних служб обох країн. Концепція й методика здійснення аналізу описана нами в [2].

Культурно-креативний потенціал країн і їхніх регіонів оцінено за вісьмома складниками, які включають як традиційні сфери діяльності, що ґрунтуються на культурних традиціях і мистецьких надбаннях (культурна спадщина, перформанс, видавнича діяльність), так і на високотехнологічних галузях, розвиток яких зумовлений стрімким поширенням інноваційних і комунікаційних технологій (візуальне мистецтво, аудіовізуальна творчість та Інтернет) та популярними в сучасному суспільстві атракційними й рекреаційно-оздоровчими послугами (туризм і спорт). Показники – складники потенціалів – підібрані в такий спосіб, щоб охарактеризувати наявність відповідної інфраструктури досліджуваних галузей (кількість об'єктів, суб'єктів господарювання), результат її використання (відвідувачі, вистави/імпрези) і потенціал розвитку (кількість зайнятих).

Потенціал *культурної спадщини* розкривається через показники пам'яток культури, внесених до реєстрів історичної спадщини, діяльність музеїв і бібліотек. Складник *перформансу* описують показники діяльності театрів і культурних осередків. Складник *книги і преса* представляють кількість друкованих та електронних видань (книг, журналів, газет), діяльність підприємств видавничої й поліграфічної діяльності. *Візуальні мистецтва* об'єднують діяльність виставок і галерей, підприємств архітектурної діяльності і виробництва реклами. Потенціал *аудіовізуальної творчості* включає показники діяльності підприємств з виробництва фільмів, відео та звуко- (музичних) записів, телевізійних програм, мовлення публічних програм, телекомунікацій, кінотеатрів і музичних інституцій. Складник *Інтернет* характеризується діяльністю підприємств, що створюють програмні продукти, і кількістю домогосподарств-користувачів мережі. Потенціал *туризму* описується наявністю й місткістю об'єктів, відвідуваних туристами, та кількістю обслугованих осіб, а складник *спорт* – наявністю спортивних закладів та осіб, що в них займаються.

З огляду на наявні відмінності щодо переліку й сутності статистичних показників, методики їхнього збору і представлення статистичними службами Польщі та України, безпосереднє міждержавне порівняння отриманих результатів є некоректним, тому нами здійснено компонентний і регіональний аналіз культурно-мистецького потенціалу держав та їхніх регіонів.

Проведений аналіз за період 2010-2017 рр. засвідчив, що культурно-креативний потенціал Польщі зростає, тоді як України спадає. Зміни за всіма індексами в Польщі є поступальними, у той час як в Україні – різнонаправленими. В Україні більш розвиненими залишаються традиційні галузі культури, такі як культурна спадщина та перформанс (зокрема сценічне мистецтво). У технологічно-орієнтованих галузях нашої країни відслідковується лише незначне й короткотермінове пошквдження, тоді як туризм і спорт є депресивними секторами культурно-креативного потенціалу. Натомість у Польщі стагнують традиційні галузі культури, а розвитку набувають новітні технологічні сектори (аудіовізуальна та інтернет-галузі), туризм і спорт. Перші характеризують здатність традиційної культури не лише сприймати новітні технології, а й використовувати їх з метою поширення культурного продукту на ринках і його

комерціалізації, а також засвідчують наявність платоспроможного попиту та пропозиції на них. Туризм і спорт відображають сучасні тренди розвинутого суспільства: пізнання, набуття і примноження емоцій, знань і вражень через подорожі (туризм) і здоровий спосіб життя.

У процесі факторного аналізу виділено дві групи секторів, які формують потенціал креативності Польщі. Першу формують новітні технологічні галузі, а саме Інтернет та аудіовізуальна творчість. До другої групи входять класичні складники культури, базовою з яких у формуванні культурно-креативного індексу є культурна спадщина. Ймовірно, значною мірою це пов'язано з так званим «музейним бумом» у Європі, що супроводжувався відкриттям музеїв і популяризацією національної спадщини. У Польщі цей процес помітно відслідковується з 2012 р. Обидві групи чинників є взаємопов'язаними, що свідчить про наявність монолітної взаємопов'язаної культурно-креативної системи. Можемо узагальнити, що культурно-креативний потенціал Польщі – це поєднання двох форматів: класичного (поведінкового) та інноваційного (технологічного). Перший – це усталена культура й поведінка (як от реальне спілкування, фізична присутність, відвідування заходів, подорожі, попит на паперову продукцію видавництва), другий – впровадження сучасних технологій, своєрідна «демаркація кордонів і меж», розширення віртуального споживчого попиту. Варто також зауважити, що чинник Інтернету лежить «в іншій площині», тобто діє в напрямі іншому, ніж решта чинників, що, найімовірніше, пов'язано з відсутністю потреби фізичної присутності людини в місці здійснення послуг. У контексті креативної економіки культура й мистецтво в Польщі є не лише надбанням, а й інструментом капіталізації.

В Україні чинники не є такими чітко позиціонованими. На перший погляд, візуальні мистецтва, перформанс і культурна спадщина формують окремий сектор, але після поглибленого аналізу вдалося виявити, що чинник культурної спадщини є відокремленим від інших. Очевидно, що Україна не може й не стоїть осторонь глобалізаційних процесів, але культурно-креативний розвиток тут відбувається за дещо іншим сценарієм: традиційна культурна спадщина існує сама по собі, а інші галузі, у мірі впливу глобальних трендів, наявних ресурсів і попиту на них, стихійно еволюціонують. Загалом в Україні можна говорити про зниження рівня як традиційних секторів культури, так і новітніх складників креативного потенціалу. Культурно-креативна галузь в Україні так і залишається «вторинним сектором економіки».

У регіональному розрізі культурно-креативний потенціал обох країн розвинутий неоднорідно. У Польщі найвищий рівень розвитку потенціалу в столичному Мазовецькому, Малопольському й Сілезькому воєводствах Північно-Західного економіко-географічного регіону, найнижчий – у Свентокшисьькому та Підлязькому воєводствах Східного регіону. У динамічному порівнянні (2017 р. проти 2010 р.) середній рівень культурно-креативного потенціалу зріс майже вдвічі (з 0,2 до 0,38), а суттєвих змін щодо ранжування воєводств не відбулося.

На підставі аналізу показників ВВП на 1 особу, кількості економічно-активного й міського населення, рівня безробіття й зайнятості, рівня міграції, сум доходів і витрат населення встановлено, що розподіл воєводств за рівнем культурно-креативного потенціалу відповідає загальним трендам їхнього соціально-економічного розвитку. Це означає наявність зв'язку між економікою та промисловим капіталом, людським розвитком і креативністю.

Кластеризація воєводств за рівнем розвитку культурно-креативного потенціалу дозволила виявити п'ять кластерів і підтвердила виявлену відповідність соціально-економічному розвитку без географічної належності. Мазовецьке воєводство формує окремий кластер, оскільки є беззаперечним лідером за всіма складовими, окрім туризму. Ще один кластер із порівняно високим рівнем культурно-креативного (і соціально-економічного) розвитку формують Малопольське, Сілезьке та Лодзьке

воєводства. Характерним для нього є високий рівень розвитку традиційних галузей культурно-мистецького потенціалу: перформансу, культурної спадщини і видавництва та технологічно орієнтованих візуальних мистецтв. Воєводства з культурно-креативним потенціалом вищим від середнього чи таким, що тяжіє до нього, формують два кластери з різними характеристиками. До складу одного входять Західнопоморське й Поморське воєводства з високим розвитком технологічно-орієнтованих секторів (Інтернет, візуальні мистецтва, аудіовізуальна творчість). Інший кластер – це такий собі «середняк» (характеризується середніми значеннями за всіма складниками). Його формують Куявсько-Поморське, Великопольське, Нижньосілезьке, Люблінське та Підкарпатське воєводства. Решта воєводств із нижчим рівнем як культурно-креативного потенціалу, так і соціально-економічного розвитку формують окремий кластер, який проти інших можна позиціонувати як депресивний. Варто зауважити, що воєводства польсько-українського прикордоння потрапили до різних кластерів, але істотно за рівнем розвитку культурно-креативного потенціалу між собою не відрізняються. У всіх воєводствах найбільш розвинутим є Інтернет-сектор, у Підкарпатському ще і спорт.

В Україні тенденції цілком інші. У динамічному порівнянні незмінним залишився як середній рівень розвитку культурно-мистецького потенціалу (0,24), так і позиції регіонів. Здебільшого рівень розвитку потенціалу областей є нижчим за середній. Найбільш розвиненим є потенціал в областях Східного економіко-географічного регіону (Харківська, Дніпропетровська та Донецька області) і в «культурній столиці України» – Львівській області (Західний економіко-географічний регіон).

На відміну від Польщі, не всі області України з високим рівнем соціально-економічного розвитку є лідерами за культурно-креативним потенціалом і навпаки. Так Миколаївська та Сумська області є одними з лідерів за соціально-економічним розвитком, однак рівень культурно-креативного потенціалу в них значно нижчий за середній. Натомість Львівська область – це лідер за культурно-креативним потенціалом, у тому числі, достатньо конкурентний на сучасному ринку інформаційних технологій, однак ця область не належить до числа лідерів за рівнем соціально-економічного розвитку. Такий диспаритет свідчить про недостатнє використання можливостей регіонів і їхню «моноспеціалізацію». Фактично промисловий і креативний потенціал поки що розвиваються відокремлено, а не в комплексі.

Кластеризація областей за рівнем культурно-креативного потенціалу певною мірою підтверджує вказані особливості. Окрім цього в Україні, на відміну від Польщі, визначальною є й географічна ознака. За виділеними кластерами окремо позиціонується схід і південь країни та Львівська і Київська області. Малочисельні відокремлені кластери формуються саме навколо великих промислово-розвинутих міст Дніпра, Києва, Харкова. Для цих кластерів характерним є порівняно високий рівень розвитку всіх складників культурно-креативного потенціалу, крім культурної спадщини. Виняток становить Львівська область, бо саме вона є лідером за цим складником в Україні і взагалі унікальною за розвитком культурно-креативного потенціалу в західній частині країни. Решта території формує один великий кластер із порівняно низьким рівнем розвитку культурно-креативного потенціалу, що, загалом, відповідає й рівню соціально-економічного розвитку відповідних регіонів. До цього кластеру увійшли всі області українсько-польського прикордоння, крім Львівської. Специфікою українського прикордоння є низький рівень економічного розвитку та культурно-креативного потенціалу, а найбільш розвинутим є потенціал культурної спадщини.

Проведене нами дослідження засвідчує наявність істотних відмінностей у структурі та трендах розвитку культурно-креативного потенціалу обох країн. Для Польщі характерним є поступальний розвиток на засадах інноваційності та сприйняття

глобальних трендів, збалансованість і синергізм соціально-економічного та культурно-креативного розвитку. Сучасним акцентом стає домінування розвитку високотехнологічних і атрактивних галузей культурно-креативної індустрії над традиційними майже у всіх регіонах. Для України типовими є стагнація й хаотичність змін культурно-креативного потенціалу. Розвиток новітніх секторів відбувається переважно в промислово розвинених регіонах Сходу та Півдня країни, а культурної спадщини – на Заході. Це поглиблює структурні та регіональні диспропорції та формує потенціал для подальшого поглиблення ментальної неоднорідності українського суспільства.

Регіони польсько-українського прикордоння обох країн характеризуються переважно невисоким рівнем культурно-креативного потенціалу, але з різними темпами та пріоритетами його розвитку. У польському прикордонні динамічно розвивається інтернет-галузь, в українському – традиційно найвищий рівень розвитку культурної спадщини. Наявність такої «моноспеціалізації» регіонів потребує вирівнювання структурних диспропорцій шляхом участі держави та приватного капіталу.

Література

1. UNESCO. Framework for Cultural Statistics, 2012, Handbook No. 1, Measuring the economic contribution of cultural industries. A review and assessment of cultural methodological approaches, UNESCO-UIS.

2. Yuskiv B., Pliashko O. Konkurencyjność zasobów ludzkich pogranicza polsko-ukraińskiego. *Na pograniczach. Refleksje o społeczeństwie i kulturze* / red. naukowa P. Frączek, J.-K. Karolczuk. Sanok : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2018. S. 203-222.